

A TALAJVÉDELEM JELENTŐSÉGE ÉS SZABÁLYOZÁSA

Németh Tamás

az MTA rendes tagja

Kaposvári Egyetem, MTA Agrártudományi
Kutatóközpont Talajtani és Agrokémiai Intézet
nemeth.tamas@agrar.mta.hu

Tóth Gergely

az MTA doktora

EB., Közös Kutatóintézet, Ispra, Olaszország
gergely.toth@jrc.ec.europa.eu

Berényi Üveges Judit

PhD, Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság
BerenyiuJ@nebih.gov.hu

Veszélyeztetett állatokról szóló hírekkel gyakran találkozunk. Egy madárfaj vagy egy panda megmentése tömegek figyelmét vonzza, aminek hatására sokan csatlakoznak állatvédelmi mozgalmakhoz, hogy segítsék a földi élet megővését. A hírekben gyakran szerepel az élőhelyek védelmének fontossága is, de rendszerint kimarad belőlük, hogy az egyik kulcs a talaj védelme. A talajé, ami a növények gyökerének támaszt, növekedésükhöz vizet és tápanyagokat nyújt, és ami a környezetbe kerülő káros anyagokat megszüri, átalakítja. A hírekben nem szerepel, hogy a földi élet megővése és erőforrásainkkal való fenntartható gazdálkodás egyik alapvető eleme talajkészleteink megvédése a degradációs hatásokkal szemben. Pedig egy olyan, emberi időléptéssel nem megújuló közegről van szó, aminek területe és minősége, elsősorban a népességnövekedés és gazdasági fejlődés következtében világszerte fogy, illetve romlik (FAO, 2015).

Hazánk a világon az elsők között foglalta jogszabályba a talajok védelmét, amikor az

erdők fenntartásáról hozott 1879-es törvényben a víz- és szélerózió, valamint a taposási kár megelőzésére az erdőművelésben megköveteléseket rendelt. Az akkor új erdőtörvény ugyan jóval magasabb színvonalon állt a korábbi erdőtörvényeknél, a hatósági ellenőrzés hiánya a gyakorlatban később mégis súlyos gondokat okozott az erdők fenntartásában (Fekete, 1931). Mintha jelenleg is hasonló cipőben járnánk. Van egy, a 2007-es elfogadásakor előremutató törvényünk a termőföld védelméről, ami megfelelő javaslatokat tartalmaz a talaj védelme érdekében, mégis azt tapasztaljuk, hogy Magyarország európai viszonylatban is az egyik leggyorsabb ütemben fogyasztja termőterületét és a maradék termőföld is a szemünk előtt erodálódik, szennyeződik és szenved más degradációs károkat.

A termőföld területi fogyásának egyik oka, hogy a termőföld védelméről szóló törvényünk megengedő a termőföldek belterületbe vonását, majd beépítését (talajfedést) ille-

tően: csupán annyit ír elő, hogy lehetőség szerint a rosszabb minőségű földeket kell belterületbe vonni, egyszeri kompenzáció (ún. földvédelmi járulék) befizetése mellett. Más országok szigorúbban szabályozzák a kérdést. A német szövetségi talajvédelmi törvény (1998) a talaj multifunkcionalitásának megvédése, illetve helyreállítása érdekében a talajfedés felszámolására is kitér. A Kínai Népköztársaság Termőföld-gazdálkodási törvénye (2004) pedig előírja, hogy a művelésből kivont területeket más helyen, azonos területű és minőségű egyéb használatú földek művelésbe vonásával kell kompenzálni, és az azonos minőség biztosításához felmerülő költségeket a termőföldet művelésből kivonó fizeti. Továbbá a különböző szintű közigazgatási egységek állami adminisztrációs szerveinek előírja, hogy a területükön fekvő földek közül határolják le azt a legalább 80%-nyit, amely minősége miatt aztán a központi földvagyron részét képezi, és további, szigorúbb szabályozás alá esik.

Ma tehát a talaj jogszabályi védettsége sok országban szigorúbb a hazánkban érvényesnél.

A talajvédelem nemzetközi szabályozása, a hazai kezdetekhez hasonlóan, szintén a talajerózió elleni küzdelemmel kezdődött. Az első, kifejezetten a talajok védelmére irányuló törvényt az USA szenátusa hozta. A nemzetközi referenciaként kezelt 1935-ös talajvédelmi törvényt Roosevelt elnök a következő kijelentés kíséretében írta alá: „Egy olyan intézkedést hagyok jóvá, amely létfontosságú közérdekek védelmét segíti, nemcsak mára, de a következő generációk számára is”. A talajok védelmét a mezőgazdasági termelők érdekeivel összhangban meghatározó törvénnyel hozták létre az USA Talajvédelmi Szolgálatát is (1994 óta a Természeti Erőforrások Védelmének Szolgálat), ami számos

ország hasonló állami szervének jelentett és jelent mintát. Az állami talajvédelmi szolgálatok közül ugyanakkor nem az USA-é volt az első. Ezt évtizedekkel előzte meg az 1907-es alapítású Izlandi Talajvédelmi Szolgálat, ami a mai napig a szigetország talajokért felelős szerve, és többek között az ENSZ termőföld-javítási továbbképzési programjának (*Land Restoration Training Program*) is tagja.

Míg az USA szövetségi államainak helyi szabályozásai mellett szövetségi szinten is szabályozták a talajvédelmet és talajvédelmi szolgálatot hoztak létre, az Európai Unió egészében az ilyen irányú törekvések ellenére máig nincs egységes talajvédelmi szabályozás. Az EU tagállamaiban meglehetősen változatos a helyzet. Vannak olyan országok, ahol van törvényi szabályozása a talajvédelemnek, amit talajvédelmi hatóság felügyel, valamint talajmonitoring rendszer is működik, van, ahol ezek valamelyik eleme hiányzik.

Az EU egészében a talajvédelemnek csak egyes részelemei kerültek bele különböző ágazati programokba és jogszabályokba. A közös agrárpolitika lehetőséget ad a talajvédelemhez is kötődő támogatásokra (Magyarországon többek között talajvizsgálathoz és tápanyag-gazdálkodási tervhez kötötten). A szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználását a környezet és különösen a talaj védelme érdekében szabályozó (86/278/EGK sz.) irányelv jelenti a talajokkal közvetlenül foglalkozó hatályos közösségi jogszabályt. A 86/278/EGK irányelv célja oly módon szabályozni a szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználását, hogy a szennyvíziszap-elhelyezés megfelelő gyakorlatával elkerülhetők legyenek a termőföldre, növényzetre, illetve az állatokra és az emberre gyakorolt negatív hatások. Az irányelv a talajok nehézfém-tartalmának káros feldúsulásának kíván gátat szabni, amikor

előírja az egyes nehézfémek (Cd, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, Zn,) megengedhető lehetséges koncentrációját a mezőgazdasági hasznosítású talajokban, illetve az ezeken elhelyezendő szennyvíziszapokban. Az irányelv a tolerálható koncentrációk pontos meghatározását és a kihelyezhető szennyvíziszap mennyiségének meghatározását a tagországokhoz utalja. Talajvédelmi vonatkozású, de vízvédelmi célokat szolgáló jogszabály, a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 91/676/EGK irányelv. Az irányelv előírja a tagállamok számára az úgynevezett nitrátérzékeny területek kijelölését a kijelölés szempontjainak megadásával, és a vízvédelmi célokat szolgáló helyes mezőgazdasági gyakorlat meghatározását, melyeket a nitrátérzékeny területeken kell kötelezően alkalmazni. Az irányelv a helyes mezőgazdasági gyakorlat elemeit írja elő, a részletszabályokat a tagállamok határozhatják meg, viszonylag szorosan előírt keretek közt. A helyes mezőgazdasági gyakorlat bizonyos elemei talajvédelmi célokat is szolgálnak, például a lejtős területeken történő trágyakijuttatás szabályai az erózió elleni védekezést is segítik.

A földtani közeg védelmét, így a talajokat is érinti a felszín alatti vizek szennyezése, valamint állapotromlása elleni védelemről szóló 2006/118/EK irányelv, a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló 2008/1/EK irányelv, valamint a környezeti felelősségről szóló 2004/35/EK irányelv, ami a környezeti károk megelőzésének, illetve felszámolásának kérdéseit szabályozza.

Az említett közösségi jogszabályok a talajvédelem egy-egy területén határoznak meg intézkedéseket, de egy átfogó, a talajok mint multifunkcionális képződmények és természeti erőforrások védelmét előíró jogszabály mindmáig nem került elfogadásra.

Az Európai Bizottság 2006-ban terjesztette elő a négy elemből álló *Tematikus Talajvédelmi Stratégia* (EB, 2006) javaslatát, benne a talajok védelmét szabályozó irányelvttervvel. A *Talajvédelmi Stratégiában* közzétett négy cselekvési terület a következő:

- keretjogalkotás a talajvédelem érdekében a fenntartható talajhasználat elsődleges céljával;
- a talajvédelem beépítése a tagállami és közösségi politikák kidolgozásába és talajvédelmi intézkedések foganatosítása azok végrehajtása során;
- a talajvédelem egyes területein meglévő ismereti hiányosságok megszüntetése az Európai Unió és a nemzeti kutatási programok által támogatott kutatások révén;
- a nyilvánosság figyelmének felhívása a talajvédelem jelentőségére.

A keretirányelv tervezete az erózió, a szervesanyag-csökkenés, a tömörödés, a szikesezés és a földcsuszamlások kockázatának kitett területek azonosítását, nyilvánossá tételét, továbbá a kockázat csökkentését szolgáló intézkedési programok/csomagok meghatározását írta volna elő. Ezen túlmenően, a tagállamoknak a szennyezett területek nemzeti jegyzékét is össze kellett volna állítaniuk, és ezen területek remediációját meghatározott ütemterv szerint el kellett volna végezniük, valamint a talajszennyezés megelőzése érdekében kötelesek lettek volna rendeleteket hozni a veszélyes anyagok talajba jutásának korlátozására.

Az Európai Parlament támogatta a bizottság javaslatát, de az Európa Tanácsban öt tagállam (Ausztria, Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Németország) blokkoló kisebbsége megakadályozta a javasolt jogszabály elfogadását. Az irányelvjavaslatot, hosszas tárgyalássorozatot követően és közel tíz

év elteltével végül az Európai Bizottság visszavonta. Ugyanakkor a *Talajvédelmi Stratégia* másik három eleme továbbra is érvényben van, így a talajvédelem más jogszabályokba integrálására is folyamatosak az erőfeszítések.

A legújabb törekvések arra irányulnak, hogy a talaj erőforrás jellegének kihangsúlyozásával készüljön egy közösségi irányelv, amely a talajban rejlő lehetőségek biztosítását védené, összefüggésben az élelmiszerbiztonsággal, klímaváltozással és biológiai sokféleséggel is. Az előkészítés alatt álló *Termőföld mint erőforrás (Land as a Resource)* akciójavaslat (EB, 2016) a folyamatban lévő nemzetközi kezdeményezésekre is épít. Ilyen kezdeményezés az ENSZ ún. *Zero Net Land Degradation* programja (UNCCD, 2012), amely olyan területhasználatot irányoz elő, ami a talajdegradáció megelőzésével vagy az esetleges degradációt kompenzáló rehabilitációval a vizsgált területen összességében nem jelent talajdegradációt.

Az újabb európai *Termőföld mint erőforrás* akciótervben, ugyanúgy, mint a *Tematikus Talajvédelmi Stratégiában* is, kiemelten szerepet kap a talajfedés elleni küzdelem. Mivel a talajfedés felszámolja a talajok multifunkcionalitását, ezért ellene a tagállamoknak fel kell lépniük, például a zöldmezős beruházások helyett a barnamezős területek rehabilitációjának ösztönzésével.

A degradáció (köztük a talajfedés) megállításán túlmenően a *Termőföld mint erőforrás* program a termőföldhasználati funkciókból származó társadalmi és gazdasági előnyök optimalizálását is célul tűzte.

Ugyancsak a talaj sokoldalú funkcióinak fenntartható kiaknázását hirdeti a *Megújított Talaj Világkarta* (FAO, 2015), amely preambulumban kiemeli, hogy a talajokra gyakorolt káros emberi hatás olyan kritikus szintet ért

el, amely a társadalmak elszegényedésével fenyeget. Az okszerű talajhasználattal nemcsak a fenntartható mezőgazdálkodás teremthető meg, de a klímaszabályozás és az ökoszisztéma-szolgáltatások lehetőségei is. Ebben az egyéneknek, kormányzati szervezeteknek és nemzetközi szervezeteknek is jól körülhatárolható felelősségük van, amiket a karta részletesen felsorol.

Új megközelítésű, a partnerség elvét előtérbe helyező kezdeményezés a Világ Talajpartnerség (*Global Soil Partnership*), mely a FAO égisze alatt alakult meg 2011-ben. Létrehozását az a gondolat vezérelte, hogy a világ talajkészletei végesek, és megőrzésük kritikus a világ növekvő népességének élelmiszerrel való ellátása céljából. A kezdeményezés célja, hogy a világ talajai egészségesek és termékek legyenek, melyek segítségével élelmezésbiztonsági és élelmiszerbiztonsági követelmények is teljesülnek, tehát képesek legyenek a világ növekvő népességének egészséges élelmiszerrel való ellátására. A partnerség elvei közé tartozik ugyanakkor az is, hogy az egyes országok saját erőforrásaival való rendelkezésének joga nem sérülhet. A partnerség a tagok önkéntes vállalásain és munkáján alapul. Ez magában foglalja a fenntartható talajhasználat irányelveinek kidolgozását, a talajok állapotának figyelemmel kísérését, a talajokkal, a talajvédelemmel kapcsolatos kutatási eredmények és jó gyakorlatok megosztását. A FAO a titkárság és az ún. *Healthy Soil Facility* pénzügyi alap működtetésével járul hozzá a partnerség munkájához. A munka elsődlegesen a FAO-régiók szerinti regionális talajpartnerségekben történik. A Magyarországot is magában foglaló európai régió regionális talajpartnersége 2013-ban alakult meg.

Hazánk a világszintű együttműködésben könnyebben férhet hozzá a külföld legmoder-

nebb, illetve legelőremutatóbb talajvédelmi megoldásaihoz, beleértve a talajvédelmi szabályozásokat, miközben megoszthatja a XIX. századra visszanyúló hazai talajvédelmi szabályozási tapasztalatait is.

Hazánkban ennek a területnek ugyanis hosszú és sokrétű előtörténete van. Az első talajvédelmet is célzó jogszabályi rendelkezések a 1879. évi XXXI. törvénycikkben (Erdő-törvény) találhatók. A jogszabály előírta, hogy azok a kopár területek, ahol a talaj megkötése többek közt a szél és a víz romboló munkájának megakadályozása és a futóhomok továbbterjedése céljából szükséges, beerdősítendők. Az így beerdősítendő területeket az erdőfelügyelő javaslata alapján a földművelésügyért felelős miniszter jelölte ki. A beerdősítési kötelezettség első helyen azokat terheli, akiknek a területét az erdősítés megvédi. Amennyiben az érintettek önként nem hajtják végre, a beerdősítés hatósági úton kikényszeríthető. A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. törvénycikk a gyepek károsítására és a túllegeltetés hatására formálódó eróziós árkok kialakulásának megelőzésére fogalmazott meg intézkedéseket. Előírta továbbá, hogy azok a területek amelyek vízmósások kialakulása más birtokát is károsítja vagy károsíthatná, befásítandók. Itt megjelennek a talajszennyezés megakadályozásának kezdeti szabályai, mely szerint pénzbírsággal sújtható az, aki másnak földjére jogosulatlanul trágyát, csontot, döglött állatot, követ, cserepet és szemetet visz, illetőleg elás, vagy ha másnak a földjén gödröt ás. Az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. törvénycikk a véderdők (beleértve a talajvédelmi célokat szolgáló erdőket is) fogalmaz meg részletesebb szabályokat. A mezőgazdaság fejlesztéséről szóló 1942. évi XVI. törvénycikk földadók kedvezmény igénybevételét teszi lehetővé azon termőföldekre, amelyek a termőképesség megóvásán túlmenő javítást végeztek (költséges talajjavítási eljárásokat végeztek, a termőképességet megóvó berendezést létesítettek). Előírja továbbá, hogy a mezőgazdasági termelést fokozó, nagyobb költséggel járó talajjavító munkálatokat, különösen a szikjavítást, a meszeztést, a sáncolást, az alagsövezést a földművelésügyi miniszter a tervek elkészítésével, a munkálatok végrehajtásának szakserű irányításával, felügyeletével, anyag és eszközök nyújtásával, pénzbeli hozzájárulással vagy más alkalmas támogatással mozdítja elő.

A termőföld védelmét célzó első önálló törvény a mezőgazdasági rendeltetésű földek védelméről szóló 1961. évi VI. törvény, amely a termőtalaj megóvását minden földhasználó elsőrendű kötelességévé tette. E szerint a földhasználók kötelesek a rendelkezésükre álló és az általuk igénybe vehető minden eszközzel a talaj termőképességét fenntartani és növelni, a talajpusztulásnak kitett földeket a természeti erők pusztításaitól megóvni, beleértve a vízerózió és a defláció elleni védelmet is. A már kialakult vízmósásokat kötelesek megkötni, és ha szükséges, véderdőt telepíteni. Ez a törvény az erdők talajaira is vonatkozott. A törvény lehetővé tette önkéntes alapon talajvédelmi társulatok alakítását vagy a vízgazdálkodási társulatok tevékenységének bővítését, amennyiben a talajvédelmi célok megvalósítása ezáltal eredményesebbé válik. A törvény szerint a földhasználóknak a föld termőképességének megóvása és fokozása érdekében végzett munkáját az állam adó- és más kedvezményekkel támogatta. A termőtalaj humuszos rétegének mentését a felszín megbolygatásával járó tevékenységek (bányanyitás, építési beruházások) esetén is előírta a törvény.

A termőföld védelmét tehát már több mint száz éve jogilag is szabályozzák, amely jogszabályok mára egyre szélesebb területeken részletezik a talajvédelmi előírásokat.

A talajvédelem jogi kereteit meghatározó jogszabály napjainkban a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény. Ez a törvény a termőföld védelmét két csoportra osztja: a mennyiségi védelmet (földvédelem) és minőségi védelmet (talajvédelem) célzó előírásokra. Talajvédelem tekintetében meghatározza a földhasználó kötelezettségeit, melyek kiterjednek többek között a talajvédő gazdálkodás folytatására, az erózió elleni védelemre, a másodlagos szikesedés megelőzésére, a talaj szervesanyag-tartalmának megőrzésére. A törvény tiltja a humuszos termőréteg eltávolítását, kivéve az engedéllyel rendelkező beruházásokat, melynek során a humuszos termőréteg mentéséről, felhasználásáról gondoskodni kell. A helyben fel nem használható humusz mennyiség után járulékot kell az állam részére fizetni. A törvény szabályozza az állam tevékenységét is (például: talajvédelmi hatóság működtetése, talajvédelmi információs és monitoring rendszer üzemeltetése). Meghatározza a talajvédelmi hatósági engedélyéhez kötött tevékenységeket, a talajvédelmi szakértőkre vonatkozó általános szabályokat, valamint azokat a tevékenységeket, melyekhez a hatósági döntést megalapozó, talajvédelmi szakértő által készített talajvédelmi terv szükséges.

A szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszap-komposzt mezőgazdasági területen történő felhasználását az európai uniós szabályozásnak megfelelően hazánkban külön kormányrendelet szabályozza: 50/2001 (IV. 3) Korm. rendelet a szennyvizek, szennyvíziszapok és szennyvíziszap-komposzt mezőgazdasági felhasználásáról. A szabályozás a biztonságra történő törekvés érdekében meghatározza azokat a szennyvíziszapokat (minőségi paraméterekkel) melynél rosszabb minőségűek nem használhatók fel termőföldön, megadja a talajokban azt a károsanyag-tartalmat, amennyinél magasabb koncentráció esetén azon a talajon nem használható fel szennyvíziszap, vagy a további felhasználás már nem engedélyezhető, és megadja az évenként maximálisan megengedhető káros anyag mennyiségét.

Talajvédelmi célokat szolgál a terméskövelő anyagok engedélyezéséről, forgalmazásáról és felhasználásáról szóló 36/2006 FVM rendelet, mely meghatározza a terméskövelő anyagok engedélyezhető terméskövelő anyagok típusainak minőségi paramétereit, az engedélyezési eljárás és az ezen termékekre vonatkozó hatósági ellenőrzés rendjét. Ezzel biztosítható, hogy a termőföldre kijuttatott terméskövelő anyagok bizonyított pozitív hatással rendelkezzenek, és ne tartalmazzanak kockázatot jelentő mennyiségben káros anyagokat. A terméskövelő anyagokra vonatkozó határértékek viszonylag szigorúak, biztosítva azt, hogy hosszú távon történő alkalmazásuk se okozhasson károsanyag-feldúsulást a talajban. Ez alól kivételt képeznek az úgynevezett *EK-műtrágyák*, amelyek az EU közösségi szabályozása alá tartoznak, melyet a műtrágyákról szóló 2003/2003/EK rendelet tartalmaz. Ez a rendelet azonban csak hatóanyagokra, segédanyagokra és egyéb fizikai paraméterekre fogalmaz meg követelményeket, káros anyag vonatkozásában nem. Mivel az EU rendeletei közvetlenül hatályosak a magyar jogban is, így ettől eltérő követelményeket nem alkalmazhat a tagállam, így például káros anyagokra vonatkozó további előírásokat és azok ellenőrzését sem. Ez alól kivétel néhány tagállam derogációja, akik a

foszfortartalmú műtrágyákra alkalmaznak határértéket. Magyarország azonban sajnos ezzel a lehetőséggel nem tudott élni.

A talajvédelem céljait is szolgáló eszköz a mezőgazdasági támogatások rendszere, mely szintén közösségi szabályozás alá esik. A támogatások kifizetése bizonyos alapvető előírásokhoz kötött, ami a helyes mezőgazdasági és környezet-állapotelőírások és az ún. *jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények* betartását jelenti. A jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények közül talajvédelmi vonatkozása a *Nitrát irányelv*hez köthető helyes mezőgazdasági gyakorlat előírásainak van. A helyes mezőgazdasági és környezeti állapot előírásainak célja, hogy a területalapú támogatások kifizetését olyan környezetvédelmi és gazdálkodási minimumelőírások betartásához kösse, melyek lehetővé teszik a terület kedvező ökológiai állapotban tartását (50/2008 FVM rendelet). Ezen előírások közül talajvédelmi célokat szolgál a szőlőültetvényeken kialakított teraszok megőrzése, a minimális talajborításra vonatkozó előírás, és a gyepek túllegeltetéssel szembeni védelme.

Az ezen túlmenő kötelezettségek vállalását magasabb támogatási összegekkel segíti az állam, itt a támogatás összege a környezetvédelmi célból vállalt szigorúbb előírások betartásának költségeit, valamint a kieső jövedelmet célzott pótolni. Ide tartozik az agrár-környezetvédelmi programokban történő részvétel. Az előírások között a talajerózió és a belvíz elleni védekezés külön tematikus

előírás csoportként szerepel, de a szakszerű, talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodás alkalmazása is előírás (272/2014. (XI. 5.) FM rendelet).

Zárszó

A termőföld stratégiai fontosságát felismerve Magyarország már a XIX. században jogszabályokban rögzítette a termőföld védelmét, annak módjait. Jelenleg is részletes jogszabályok hivatottak megvédeni hazánknak ezt a vizek melletti legfontosabb természeti erőforrását. Mégis azt tapasztaljuk, hogy Magyarország európai viszonylatban is az egyik leggyorsabb ütemben építi be termőterületét, és a megmaradó talajkészletünk is számos degradációs kockázatnak van kitéve, sok helyütt és nagy területeken károsodásokat is szenvedve. Eközben világszerte felértékelődnek a gazdasági fejlődés és népességnövekedés következtében egyre csökkenő talajkészletek. Az előttünk álló nagy feladat az, hogy a földhasználat valamennyi területén – a területi tervezéstől a mezőgazdasági gyakorlatig – érvényt szerezzünk annak a célnak, hogy a többféle funkciót betöltő talajkészleteink további területi és minőségi kárt ne szenvedjenek, és még hosszú évszázadokra biztosítsák hazánk népességének biztonságos élelmiszerellátását, gazdasági prosperitását és kellemes környezetét.

Kulcsszavak: *talajvédelem, jogi keretek, hazai szabályozás, külföldi jogszabályok*

IRODALOM

- EB – Európai Bizottság (2016): *Land as a Resource*. (A termőföld-gazdálkodás szabályozásának háttere) • <http://tinyurl.com/j2pqnln>
- FAO – Food and Agricultural Organisation of the United Nations (2015): *Revised World Soil Charter*. FAO, Rome, Italy • <http://tinyurl.com/z6cdm5v>

- EB – Európai Bizottság (2006): *Thematic Strategy for Soil Protection* (2006) CEC. COM(2006)231 final. • <http://tinyurl.com/jcaj4rg>
- Fekete Zoltán (1931): Ünnepi beszéd az erdőtörvény 50 éves fennállásának emlékére. *Erdészeti Lapok*. LXX, 1, 16–27. • <http://tinyurl.com/jjle2xx>

- FAO (2015): *Status of the World's Soil Resources*. Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome <http://www.fao.org/3/a-i5199e.pdf>
- Kínai Népköztársaság Termőföld-gazdálkodási törvény (2004) 中华人民共和国土地管理法 (2004年修订) • <http://www.ehs.cn/law/83874.html>
- Német szövetségi talajvédelmi törvény (1998): *Gesetz zum Schutz vor schädlichen Bodenveränderungen und zur Sanierung von Altlasten* (Bundes-Bodenschutzgesetz-BBodSchG) BBodSchG Ausfertigungsdatum: 17.03.1998 • <http://tinyurl.com/hw54539l>
- Németh Tamás – Stefanovits P. – Várallyay Gy. (1997): Országos Talajvédelmi Stratégia tudományos háttérre. Kármentesítési tájékoztató. Talajvédelem. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium. Budapest
- UNCCD – United Nations Convention to Combat Desertification (2012): *Zero Net Land Degradation. A Sustainable Development Goal for Rio+20*. UNCCD Secretariat Policy Brief. Bonn • <http://tinyurl.com/zl5yeb5>
1879. évi XXXI. törvénycikk: Erdőtörvény • <http://tinyurl.com/hz59gnc>

1894. évi XII. törvénycikk: a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről • <http://tinyurl.com/hpda8dl>
1935. évi IV. törvénycikk: az erdőkről és a természetvédelemről • <http://tinyurl.com/z13lbnk5>
1942. évi XVI. törvénycikk: a mezőgazdaság fejlesztéséről • <http://1000ev.hu/index.php?a=3&param=8189>
1961. évi VI. törvény: a mezőgazdasági rendeltetésű földek védelméről
2007. évi CXXIX. törvény: A termőföld védelméről • <http://tinyurl.com/gp5vx4q>
- 50/2001 (IV. 3) Korm. rendelet a szennyvizek, szennyvíziszapok és szennyvíziszap-kompozit mezőgazdasági felhasználásáról • <http://tinyurl.com/jynfy7>
- 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról • <http://tinyurl.com/gqah2hj>
- 272/2014 (XI. 5.) Korm. rendelet a 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről • <http://tinyurl.com/gvozm7>

